

Overgangprotocol

Afspraken bij de overgang van de ene naar de andere groep

Basisschool Paulus

Castricum 2016-2017

Inhoud

Hoofdstuk 1. Inleiding

Hoofdstuk 2. Versnellen 'de jonge kleuter'

Hoofdstuk 3: Versnellen

Hoofdstuk 4: Verlengen

Hoofdstuk 5. Stappenplan procedure 'de jonge kleuter'

Hoofdstuk 6: Stappenplan procedure versnellen

Hoofdstuk 7: Stappenplan procedure verlengen

Hoofdstuk 8. Criteria overgang kleuters

Bijlage 1: Checklist ten behoeve van motivering versnellen/verlengen

Bijlage 2: Signaleringslijst overgang van groep 2 naar groep 3

Hoofdstuk 1 Inleiding

De wet op primair onderwijs schrijft voor dat ieder kind recht heeft op een ononderbroken ontwikkeling. In beginsel doorlopen de leerlingen de basisschool in acht jaar. Binnen de leerstof van een methode differentiëren we naar tempo, naar niveau, naar leertijd en instructiebehoeften.

Tegen het einde van het schooljaar wordt de definitieve balans opgemaakt. Dat betekent voor bijna alle kinderen een overgang naar de opvolgende groep en voor een enkeling een verlenging.

Omdat zowel verlengen als versnellen een ingrijpende gebeurtenis is voor een leerling, moet de keuze zorgvuldig gemaakt worden. Voor- en nadelen moeten goed overwogen worden. Aan de hand van duidelijke criteria wordt dit in een vroeg stadium met ouders besproken.

Dit overgangsprotocol geeft duidelijkheid over de procedure, die gevolgd wordt op basisschool Paulus bij de besluitvorming. Het is als een bijlage opgenomen in ons zorgplan en is terug te vinden op onze website van de school. In de schoolgids wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van dit protocol en de bedoeling ervan.

Het protocol geeft algemene richtlijnen aan voor het versnellen of het laten doubleren van kinderen die op de een of andere manier opvallen. In het protocol wordt onderscheid gemaakt tussen versnellen in de groepen 1 en 2 enerzijds en in groep 3 en hoger anderzijds. Bij de overgang van groep 1 naar groep 2 en van groep 2 naar groep 3 besteden we extra aandacht aan 'jonge kleuters'. Onder jonge kleuters wordt verstaan: kinderen die geboren zijn tussen juli en december van een kalenderjaar. In de onderwijspraktijk is er sprake van **kleuterverlenging** (een jaar extra), als een kind dat voor 1 oktober 6 jaar wordt, niet overgaat van groep 2 naar 3. De onderwijsinspectie spreekt over leerlingen die op 1 oktober in groep 3 zitten en 7 jaar of ouder zijn. De datum van 1 oktober is arbitrair (zie verslagen onderwijsinspectie en jurisprudentie hierover). Volgens de onderwijsinspectie is er ook sprake van **kleuterverlenging**, als een kind geboren in december niet overgaat van groep 2 naar groep 3 wanneer er beredeneerde afwegingen zijn gemaakt om dit kind nog een jaar in groep 2 te laten blijven.

De datum van 1 oktober kan/mag niet doorslaggevend zijn bij het besluit of een kind al dan niet van groep 2 naar groep 3 overgaat. Volgens de onderwijsinspectie moet een school alle kinderen geboren tussen juli en december meenemen in haar overweging 'een kleuterverlenging of niet'. Een school moet gemotiveerd (door middel van observaties, registraties en toetsing) kunnen aantonen waarom het ene kind geboren in november en 6 jaar wordt wel naar groep 3 gaat en een kind van juli niet. Jongste kleuters die 5 jaar worden in deze periode, worden vanaf het begin van hun schoolloopbaan ook gezien als jonge kleuters.

Dit protocol is opgesteld om de keuze voor deze groep leerlingen verantwoord te nemen. De algehele ontwikkeling, zowel cognitief als sociaal emotioneel, is bepalend voor de doorstroom naar de volgende groep.

Hoofdstuk 2 Versnellen jonge kleuters

1. Bij het versnellen van een kleuter die in de periode 1 oktober – 31 december 6 jaar wordt (jonge kleuter) wordt zorgvuldig gekeken naar een aantal zaken die van belang kunnen zijn voor het welslagen van de schoolloopbaan van het desbetreffende kind. Dit zal in eerste instantie gebeuren doormiddel van de observaties en registraties uit KIIK! Deze observaties en registraties worden bijgehouden door de groepsleerkracht. Per kind wordt een observatie gedaan waarbij de volgende ontwikkelingslijnen bekeken worden:
  - basiskenmerken
  - betrokkenheid
  - risicofactoren
  - zelfbeeld
  - relatie met andere kinderen
  - relatie met volwassenen
  - spelontwikkeling
  - taakgerichtheid en zelfstandigheid
  - grote motoriek
  - kleine motoriek
  - tekenontwikkeling
  - visuele waarneming
  - auditieve waarneming
  - mondelinge taalontwikkeling
  - ruimtelijke oriëntatie
  - lichamelijke oriëntatie
  - tijdsoriëntatie
  - beginnende geletterdheid
  - beginnende gecijferdheid
  - logisch denken
2. Wanneer bij deze kinderen de bovenstaande zaken in grote lijnen positief zijn zullen zij meedoen aan de toetsing van de oudste kleuters in januari.
3. Wanneer de toetsing positief uitvalt wordt voor deze kinderen de checklist ingevuld.
4. Het uiteindelijke besluit wordt genomen, na overleg met de ouders, door de leerkracht en de leden van het klein ondersteuningsteam (OTK) maar in ieder geval zo'n 8 weken voor het einde van een schooljaar.

De bovengenoemde zaken zijn specifiek uitgewerkt in het stappenplan "versnellen kleuters". In dit plan wordt tevens aangegeven wie op welke momenten wat doet. Stappenplan en checklist maken deel uit van dit protocol.

Hoofdstuk 3 Versnellen groep 1 t/m 7

Bij het versnellen van de ontwikkeling van een kind zullen we zorgvuldig kijken naar een aantal zaken die van belang kunnen zijn voor het welslagen van de verdere schoolloopbaan van het desbetreffende kind. Versnellen is een interventie in leertijd. Er is geen specifiek moment in het jaar waarop dergelijke beslissingen moeten worden genomen. Overleg met ouders en mogelijkheden van leerkracht en groep spelen hier een rol.

1. Er zijn drie manieren om versnellen te realiseren:

- a. Een groep overslaan. Je biedt de leerinhouden uit het betreffende leerstofjaar niet aan en de leerling maakt een 'echte sprong'. In de praktijk wordt deze keuze het meest gemaakt bij de kleuters. Deze kinderen slaan ofwel groep 1 ofwel groep 2 over. Het kan ook zijn dat een leerling eind groep 7 uitstroomt naar het voortgezet onderwijs.
- b. Twee leerstofjaren in één schooljaar. Dit betekent dat de leerling gaat compacten op de vakken doormiddel van doortoetsen waardoor je sneller door de leerstof heen kan omdat bekend is welke stof wel of niet wordt beheerst. Zo voorkom je dat er kennishiaten ontstaan. Je kiest deze benadering als de leerling een sociaal-emotionele voorsprong heeft op zijn huidige groep maar de didactische voorsprong niet zodanig is dat de leerling qua leerstof moeiteloos kan doorstromen naar het volgende leerjaar.
- c. Tempodifferentiatie. De leerling werkt in zijn eigen tempo aan de leerstof. Het nadeel is dat je een didactische voorsprong min of meer zelf creëert.

2. Besluitvorming rondom versnellen

Om te versnellen moet een leerling voldoen aan de volgende voorwaarden:

- a. Het gaat om een leerling met hoge cognitieve capaciteiten.
- b. De leerling beschikt over voldoende leer- en persoonlijkheidskenmerken waardoor het waarschijnlijk lijkt dat de leerling kan functioneren op begaafd niveau.
- c. Er wordt gekeken naar factoren die een extra zorgvuldige besluitvorming noodzakelijk maken. Gedacht kan worden aan kind- en omgevingsfactoren en de aanwezigheid van leer- en/of gedragsproblematiek.

3. Vaststellen noodzaak

Er moet in didactisch opzicht een noodzaak aanwezig zijn om voor versnellen te kiezen. De meest voorkomende noodzaak is een heel ruime didactische voorsprong en geen mogelijkheid om uitdaging te bieden binnen de groep. Versnellen is alleen noodzakelijk als de leerling op meerdere vakgebieden ongeveer een jaar voorloopt. Is de voorsprong kleiner, maar wel een half jaar dan kun je twee leerstofjaren in één doen. Heeft de leerling slechts op één vakgebied een voorsprong dan is compacten van de leerstof gecombineerd met verbreding een betere benadering.

Ook op grond van sociaal-emotionele redenen kun je kiezen voor versnellen. Er kan een situatie ontstaan waarbij het kind nauwelijks aansluiting heeft bij groepsgenoten omdat begaafde leerlingen vaak ook in hun belevingswereld en manieren van communicatie verschillen van leeftijdsgenoten. Als je een sterke overtuiging hebt dat de leerling een groep hoger betere kansen heeft, kan versnellen een afweging worden.

4. Kijken naar risicofactoren

- a. *Sociaal-emotionele ontwikkeling* is de meest bekende risicofactor.
- b. *Zelfbeeld, faalangst*. De taken van de leerling worden buiten zijn comfortzone geplaatst. Tevens ervaart de leerling dat hij/zij niet meer automatisch tot de beste van de klas behoort.
- c. *Werk- en leerstrategieën*. Deze kinderen weten niet hoe ze moeten leren.
- d. *Onderpresteren*. Kinderen hebben misschien wel jarenlang onder hun niveau gewerkt en gepresteerd. Versnellen is geen oplossing, maar een startpunt.

5. Kijken naar strategische factoren.

Dit heeft te maken met de houding van betrokkenen, schoolfactoren en het klimaat in de ontvangende groep.

- a. *Houding leerling*; hoe kijkt de leerling zelf aan tegen versnellen?
- b. *Houding ouders*; het is niet wenselijk om een kind te laten versnellen als ouders daar negatief tegenover staan.
- c. *Schoolfactoren*; er worden eisen gesteld aan de interventie 'versnellen'. De school is verantwoordelijk voor de voor- en nazorg zoals bij punt g en h beschreven.
- d. *Klimaat ontvangende groep*; bestaat in die groep het juiste pedagogische klimaat om de leerling goed op te kunnen vangen? Is de leerling in staat zich aan te sluiten bij de nieuwe groep. Zal de groep een nieuwkomer accepteren?

6. Betrokkenen bij besluitvorming

Bij de besluitvorming zijn de groepsleerkracht, de toekomstige leerkracht, intern begeleider en de directie betrokken.

7. Voorbereiding bij versnellen

De voorbereiding hangt af van de aandachtspunten die uit het besluitvormingstraject naar voren komen:

- a. Voorbereiding op cognitief vlak; bijspijkeren van hiaten.
- b. Voorbereiden op komst van nieuwe leerling in toekomstige groep.
- c. Keuze: geleidelijke overstap of overstap in één keer.

8. Nazorg bij vervroegde doorstroming.

Er moeten in de nieuwe groep (weer) aanpassingen worden gemaakt in het leerstofaanbod.

Vervroegde doorstroming is geen oplossing en zeker geen eindpunt.

Hulpmiddelen hierbij zijn: afstemming met ouders en kind, leerlingvolgsysteem.

De bovengenoemde zaken zijn specifiek uitgewerkt in het stappenplan "versnellen". In dit plan wordt tevens aangegeven wie op welke momenten wat doet. Stappenplan en checklist maken deel uit van dit protocol.

Hoofdstuk 4 Verlengen

1. Bij het doubleren van een kind in de periode groep 1 t/m 7 zullen we zorgvuldig kijken naar een aantal zaken die van belang kunnen zijn voor het welslagen van de verdere schoolloopbaan van het desbetreffende kind. Hierbij wordt o.a. gekeken naar de motivatie van het kind, het cognitieve vermogen, werkhouding, thuissituatie, groepsgrootte, klassenklimaat en sociale contacten.
2. Goede communicatie met ouders is van het grootste belang. Het stappenplan wordt zorgvuldig gevolgd.
3. Verslaglegging van afspraken m.b.t. doublure dienen door leerkrachten te worden vastgelegd in het protocol (blz. 13 t/m 15). Het protocol moet eerst door de directie goedgekeurd worden en dient vervolgens door ouders getekend te worden voor akkoord of gezien.

De bovengenoemde zaken zijn specifiek uitgewerkt in het stappenplan “verlengen”. In dit plan wordt tevens aangegeven wie op welke momenten wat doet. Stappenplan en checklist maken deel uit van dit protocol.

Bezwaar

Ondanks de bovengenoemde procedures, waarin de ouders in een vroeg stadium worden betrokken, kunnen zij toch bezwaar maken.

De school neemt uiteindelijk de beslissing waarbij de directeur eindverantwoordelijk is.

Bij dit protocol zijn een aantal instrumenten gevoegd om bovenstaande op een goede manier te kunnen regelen:

Hoofdstuk 5: Stappenplan procedure 'de jonge kleuter' (kleuter die 6 wordt in periode 1 okt - 31 dec)

Wie	Wat	Wanneer
STAP 0 <i>Leerkracht</i>	Signalering door leerkracht a.d.h.v. observaties en toetsen; het maken van analyses en bespreking in collegiaal overleg. Het kind wordt besproken met de iB-er.	September t/m November
STAP 1 <i>Leerkracht/iB-er/directeur</i>	De verwachtingen omtrent de ontwikkeling wordt gedeeld met de ouders en met hun medeweten wordt het kind ingebracht in het klein ondersteuningsteam (OTK). Tevens worden met ouders vervolgafspraken vastgelegd. Ouders worden gewezen op het overgangprotocol.	November/December
STAP 2 <i>Leerkracht/iB-er</i>	Analyse toetsen LVS (CPS en rekenen voor kleuters)	Januari
STAP 3 <i>Leerkracht/iB-er/directeur</i>	Evaluatie toetsen en observaties; checklist invullen. De leerkracht brengt de eventuele versnelling ter sprake bij ouders. De leerkracht beargumenteert waarom hij/zij denkt aan versnellen. Nieuwe inbreng in leerlingbespreking welke lln van deze groep mogelijk doorgaan naar gr 3 en welke blijven. Bij twijfel wordt de leerkracht van groep 3 gevraagd om mee te kijken.	Februari/Maart
STAP 4 <i>iB-er/leerkracht/directeur</i>	Afhankelijk van de resultaten en analyse van de toetsen van het LVS en de checklist wordt de leerling ingebracht in het klein ondersteuningsteam waar de beslissing valt; (de beslissing wordt dus altijd met meerderen genomen)	Mei

	Voor de inbreng in het kleine ondersteuningsteam is er overleg met de ouders.	
STAP 5 <i>Leerkracht/IB-er</i>	Oudergesprek over definitieve beslissing waarin ook ter sprake komt wie en hoe het aan het kind wordt verteld.	Mei/Juni (in ieder geval zo'n 8 weken voor het einde van het schooljaar)
STAP 5 <i>Leerkracht/IB-er/nieuwe leerkracht</i>	Vervolgafspraken maken met ouders voor 6 weken na de zomervakantie.	Juni/Juli

Hoofdstuk 6: Stappenplan procedure versnellen

Wie	Wat	Wanneer
STAP 0 <i>Leerkracht</i>	Signalering door leerkracht a.d.h.v. observaties en methodegebonden toetsen; het maken van analyses en bespreking in collegiaal overleg. Het kind wordt besproken met de IB-er.	September t/m November
STAP 1 <i>Leerkracht/IB-er/directeur</i>	De verwachtingen omtrent de ontwikkeling worden gedeeld met de ouders en met hun medeweten wordt kind ingebracht in het klein ondersteuningsteam (OTK). Tevens worden met ouders vervolgspraken vastgelegd	November/December
STAP 2 <i>Leerkracht/IB-er</i>	Analyse toetsen LVS vermelden in groepsplan.	Januari
STAP 3 <i>Leerkracht/IB-er</i>	Evaluatie in oudergesprek. Bespreken met IB-er.	Februari/Maart
STAP 4 <i>IB-er/leerkracht/directeur</i>	Afhankelijk van de resultaten en analyse van de toetsen van het LVS wordt de leerling ingebracht in het kleine ondersteuningsteam waarna de beslissing valt; de beslissing wordt altijd met meerderen genomen. Besluit na overleg met de ouders.	Mei
STAP 5 <i>Leerkracht/IB-er</i>	Oudergesprek over definitieve beslissing waarin ook ter sprake komt wie en hoe het aan het kind wordt verteld.	Mei/Juni (andere momenten in het jaar staan open in overleg met de ouders)
STAP 6 <i>IB-er/leerkracht</i>	Vervolgspraak maken met ouders voor 6 weken na de zomervakantie.	Juni/Juli

Hoofdstuk 7: Stappenplan procedure verlengen

Wie	Wat	Wanneer
STAP 0 <i>Leerkracht</i>	Signalering door leerkracht a.d.h.v. observaties en (methodegebonden) toetsen; het maken van analyses en bespreking in collegiaal overleg. Het kind wordt ingebracht in de leerlingbespreking.	September t/m November
STAP 1 <i>Leerkracht/IB-er</i>	De zorg wordt gedeeld met de ouders en met hun medeweten wordt kind ingebracht in het klein ondersteuningsteam (OTK), waarna in het groepsplan de aanpak/ begeleiding wordt benoemd. Tevens worden met ouders vervolgspraken vastgelegd.	November/December
STAP 2 <i>Leerkracht/IB-er</i>	Analyse toetsen LVS benoemen aanpak/ begeleiding	Januari
STAP 3 <i>Leerkracht/IB-er</i>	Evaluatie en vervolg aanpak/ begeleiding. Nieuwe inbreng in leerlingbespreking.	Februari/Maart
STAP 4 <i>IB-er/leerkracht/directeur</i>	Eventueel afhankelijk van de resultaten en analyse van de toetsen van het LVS wordt de leerling ingebracht in het kleine ondersteuningsteam waarna de beslissing valt. Evt. wordt een nieuwe toets afgenomen. De beslissing wordt altijd met meerderen genomen.	eind April/Mei
STAP 5 <i>Leerkracht/IB-er</i>	Oudergesprek over definitieve beslissing waarin ook ter sprake komt wie en hoe het aan het kind wordt verteld.	Mei/Juni (in ieder geval zo'n 8 weken voor het einde schooljaar)
STAP 6 <i>IB-er/leerkracht</i>	Onderwijsbehoeften benoemen/ doelen stellen en vervolgspraak maken met ouders voor 6 weken na de zomervakantie.	Juni/Juli

Hoofdstuk 8: criteria overgang kleuters

Kinderen die geboren worden in de periode van de zomervakantie tot en met 31 december worden direct geplaatst in groep 1. Zij worden meegenomen in de cito toetsing rekenen voor kleuters en met de CPS toetsen. Echter, kleuters die tussen januari en juli instromen worden aan het einde van dat jaar niet meegenomen in de toetsen. Zij zijn de 0-groep ook al zitten ze langer dan 3 maanden op school. In het nieuwe schooljaar zijn deze kinderen (tussen januari en juli) pas groep 1. In groep 2 wordt de ontwikkeling van een leerling opnieuw gewogen. Gedurende het tweede schooljaar zal het 'jonge kind' zich blijvend positief op de ontwikkelingslijnen moeten blijven ontwikkelen wil het kind versneld aan het einde van groep 2 over kunnen gaan naar groep 3. In april/mei wordt een definitieve beslissing genomen of een leerling doorgaat naar groep 3.

Criteria voor de overgang van groep 1 naar 2:

- I of II-score op de onderdelen rijmen/woordenschat (CPS)
- Positieve beoordeling op de ontwikkelingslijnen en de basiskenmerken van KIIJK!
- Positief oordeel van de groepsleerkracht

Criteria voor de overgang van groep 2 naar groep 3

- I- of II-score op de meeste onderdelen van CPS
- I- of II-score op Rekenen voor kleuters
- Een positief oordeel van de leerkrachten
- Positieve beoordeling op de ontwikkelingslijnen en de basiskenmerken van KIIJK!

Bijlage 1

CHECKLIST TEN BEHOEVE VAN MOTIVERING VERLENGEN/VERSNELLEN

Naam kind: .....

Geboortedatum:.....

Groep: .....

Leerkracht: .....

Datum: .....

Ingevuld door: .....

Inhoudelijke gronden, die objectief en betrouwbaar zijn vast te stellen

Het gaat om verlengen/versnellen

Gebied	Taal	Rekenen	Spelling	Lezen	Sociaal em. Ontw.
Toetsgegevens					

Observaties

Hoe is de leerling in de groep/ wat laat de leerling in de groep zien op het gebied van de basiskenmerken en ontwikkelingslijnen van KIIK!

De mogelijkheden en de onderwijsbehoeften van het kind.

Wat zijn de onderwijsbehoeften van het kind?

Wat zijn de mogelijkheden van het kind?

Welke gevolgen heeft de beslissing voor de gehele schoolloopbaan?

Hulp

Welke hulp heeft de leerling gehad?

Welk(e) doel(en) willen we volgend jaar bereiken? (doel smart formuleren)

Besluit

Besluit (evt. onderbouwing):

Het besluit is genomen door de volgende personen:

Groepsleerkracht

IB -er

Directeur

Datum:

Ouders

Data gesprekken ouders:

Reactie ouders:

Handtekening ouder(s) en/of verzorger(s):

Handtekening directeur:

Bijlage 2

Signaleringslijst overgang van groep 2 naar groep 3

Naam kind:

Schooljaar:

Signaleren	Ja	Soms	Nee
Zelfvertrouwen			
Durft het kind te zeggen wat het bedoelt?			
Durft het kind te vertellen tijdens de kring?			
Heeft het kind vertrouwen in eigen kunnen?			
Emotioneel vrij zijn			
Kan een kind de hele week naar school gaan zonder overdreven moe te zijn?			
Heeft het kind plezier in het naar school gaan?			
Kan het kind afscheid nemen op school?			
Kan het kind kritiek incasseren?			
Heeft het kind andere emotionele belemmeringen (scheiding/overlijden)?			
Nieuwsgierig zijn			
Heeft het kind interesse voor de aangeboden leerstof?			
Is het kind leergierig?			
Communiceren			
Durft het kind iets te vragen aan een ander kind?			
Durft het kind iets te vragen aan een volwassene?			
Kan het kind twee opdrachten na elkaar uitvoeren?			
Begrijpt het kind wat er wordt gezegd?			
Kan het kind naar anderen luisteren?			
Kan het kind een verhaal navertellen?			
Kan het kind onder woorden brengen wat het bedoelt?			
Geeft het kind antwoord op de vraag?			
Kan een kind zeggen/uitleggen dat het iets niet leuk vindt?			
Actief zijn en initiatieven nemen			
Kan het kind zelf een activiteit bedenken?			
Neemt het kind actief deel in het spel?			
Samen spelen en werken			
Speelt het kind met anderen samen?			
Kan het kind zonder problemen samen spelen?			
Kan het kind zonder problemen samenwerken?			
Heeft het kind de overstap gemaakt van handelend spelen naar rollenspel?			
Wereld verkennen			
Kent het kind de seizoenen?			
Kent het kind de dagen van de week?			
Kent het kind de begrippen ochtend, middag en avond?			
Voorstellingsvermogen en creativiteit			
Kan het kind een herkenbare tekening maken?			
Kan het kind een vrij knutselwerkje maken?			
Redeneren en problemen oplossen			

Kan een kind zelf de oplossing bedenken?			
Heeft het kind inzicht in situaties?			

Reflecteren			
Kan het kind het eigen gedrag verwoorden?			
Kan het kind de gevolgen van het eigen gedrag overzien?			
Zelfsturing			
Kan het kind gedurende dertig minuten aan een activiteit werken (concentratie en werkhouding)?			
Houdt het kind zich aan de opdracht?			
Zelfstandigheid			
Vraagt het kind niet overmatig hulp?			
Is het kind taakbewust?			
Kan het kind zichzelf in de klas vermaken?			
Kan het kind zichzelf aan- en uitkleden?			
Kan het kind zelfstandig naar het toilet?			
Kan het kind veters strikken?			
Woorden en begrippen			
Heeft het kind een uitgebreide woordenschat (4.500 woorden)?			
Spreekt het kind in goede zinnen (zinsbouw)?			
Maak het kind goedlopende Nederlandse zinnen?			
Beheerst het kind de kleuterbegrippen uit de observatielijsten?			
Grove motorische vaardigheid			
Kan het kind vrij bewegen en spelen?			
Kan het kind een koprol maken?			
Kan het kind goed vangen en gooien (niet tegen het lichaam)?			
Kan het kind gooien met een totaalbeweging?			
Kan het kind ongeveer een halve meter verspringen?			
Vermijdt het kind de hindernissen op de hindernisbaan?			
Huppelt het kind afwisselend op de linker- en rechterbeen?			
Kan het kind tien seconden op één been staan?			
Kan het kind hinkelen?			
Kan het kind een gecompliceerde beweging uitvoeren als touwtje springen (draaien en springen)?			
Kan het kind bewegingen imiteren?			
Kan het kind een sport met wedstrijd karakter aan?			
Fijne motorische vaardigheid			
Heeft het kind de juiste zithouding?			
Heeft het kind de juiste pengreep?			
Kan het kind allerlei lijntjes, kruisjes en cirkels schrijven?			
Kent het kind de schrijfbegrippen als naar boven, naar beneden, dwars, onder, schuin en kan het de bijbehorende lijnen trekken?			
Kan het kind knippen?			
Waarnemen en ordenen			
Kan het kind visueel en auditief waarnemen en dit ordenen?			
Kent het kind de vormen?			
Kent het kind de kleuren?			

Kan het kind seriëren (rangschikken van voorwerpen)?			
Kan het kind classificeren (groeperen van voorwerpen)?			
Kan het kind vergelijken (vergelijken van voorwerpen)?			

Geschreven en gedrukte taal			
Heeft het kind interesse voor geschreven en gedrukte taal?			
Kan het kind de eigen naam schrijven?			
Hoeveelheden en bewerkingen			
Kan het kind synchroon tellen?			
Kent het kind de telrij t/m 12?			
Gereedschappen/materialen en technieken			
Scoort het kind voldoende tijdens het spel van de week?			
Kan het kind zorgvuldig omgaan met materialen?			
Kan het kind opruimen?			
Sociale vaardigheid			
Kan het kind voor zichzelf opkomen?			
Zoekt het kind contacten met kinderen uit de groep?			
Kan het kind op de beurt wachten (uitgestelde aandacht)?			
Staat het kind open voor anderen?			
Kan het kind zelfstandig conflicten oplossen?			
Schematiseren en symboolvorming			
Heeft het kind ruimtelijk inzicht?			
Kent het kind de getalsymbolen t/m 12?			
Geheugen			
Kan het kind een liedje of een versje leren?			
Beheerst het kind de leerstof van eind groep 2?			
Toetsen			
Wat is de score op Cito Rekenen/wiskunde, groep 2?			
Wat scoort het kind op de toets fonemisch bewustzijn (CPS)?			
Beheerst het kind het minimaal aantal letters van vijftien?			
Wat scoort het kind gemiddeld op de observatielijsten?			